

PLANINA – KRAJ Z BOGATO ZGODOVINO IN ŠTEVILNIMI NARAVNIMI ZANIMIVOSTMI

Nekaj grozečih oblakov nam je kalilo pričakovanje pred obiskom **Planine**, nekoč pri Rakeku, danes pri Postojni. Planina je približno 2 km dolgo naselje. Del vasi se stiska pod Grmado in Planinsko goro. Razvoj prometnic pa je krajane pri gradnji spuščal do roba Planinskega polja, ne glede, da ob velikih nalivih postane Planinsko jezero.

Skupina SSD UTŽO se je optimistično podala na pot. Mimogrede smo varno (voznik Rajko!) speljali »planinske ride« in na šolskem parkirišču nas je čakala gospa Sabina Jakimov in takoj prevzela predstavljanje kraja in njegovih zanimivosti.

Prečkali smo cesto in se spuščal proti prvi zgodovinski znamenitosti do **Ravbarjevega stolpa**. Trenutno ga obnavljajo. Skozi stoletja je imel predvsem obrambno funkcijo. Znan je po tem, da predstavlja enega najlepših primerov poznogotske arhitekture v 15. stol. na Slovenskem. Gašper Ravbar in Erazem Predjamski, zadnji roparski vitez, sta bila celo v sorodstvu. Gašper pa je po cesarjevem naročilu oblegal njegov grad. Konec poznamo.

Pot smo nadaljevali proti **Planinski jami**, največji vodni jami v Sloveniji. Narava nas je nagradila: ob poti so cvetele številne spomladanske rožice. Bučanje reke Unice in njen divji tok sta nas opozarjala na previdnost. Mogočne, strme stene (65 m) nad vhomom v jamo so nas prisilile na spoštljiv vstop v skrivnostno podzemlje. V jami je **najdaljše podzemno sotočje** dveh ponikalnic Pivke in Raka (vsaj v Evropi), iz jame priteče Unica. Prehodili smo le delček poti v jami - za nadaljevanje nismo bili pripravljeni. Ga. Sabina nas je povabila na odprtje sezone in brezplačni ogled jame, ki bo 5.4.2025. Jama je znana po **biotski raznovrstnosti**: po netopirjih (26 vrst), po človeški ribici... Navdušeni nad divjo lepoto smo se vrnili k stolpu in prisluhnili še legendam, ki so z njim povezane.

Planina je bila znana po številnih **mlinih in žagah**. Žal so doživeli usodo – propada. Stopili smo do ostankov ene izmed njih, kjer je danes vodno zajetje in je celo delovala manjša HE. Voda, pogoj za življenje pa je lahko tudi uničevalka. Poplave so ena izmed večjih nevarnosti, ki pretijo kraju.

Nazaj grede smo se ob cesti ustavili pri obmejnem znamenju, kajti po rapalski pogodbi je tod potekala rapalska meja, **meja med kraljevinama Italijo in Jugoslavijo**.

Vrnili smo se k avtobusu in se odpeljali do **gradu Haasberg**. Grad je menjaval lastnike. Popolnoma ga je porušil potres. V 18. stol. so lastniki zasnovali in zgradili nov grad, ki je bil najlepši baročni dvorec. Zadnji lastniki so bili Windischgrätzi. Grad pa je bil 1944. leta požgan in kljub prizadevanjem, da bi ga obnovili, jim ni uspelo. Ustanovljeno pa je Društvo Škratovka Haasberg, ki skrbi za urejeno okolico. Pod gradom je še ostanek »Grajske štale«, v kateri so uredili lično etnološko zbirko. Tam nas je pričakala gospa Tatjana, ki nas je postregla s kavo in čajem.

Žal je medtem začelo močno deževati in prot **cerkvi sv. Marjete** nas je odpeljal avtobus. To je baročna umetnina iz leta 1771. Nad oltarnim nastavkom je na steno pritrjena slika sv.

Marjete, delo slikarja Matevža Langusa. Odlikujejo tudi freske Kurza Thurna von Goldsteina in Cebejeva slika Marijine zaroke - v levem stranskem oltarju; desni oltar je posvečen sv. Antonu Puščavniku in ga dopolnjuje slika Kristusa. Delo Janeza Wolfa.

Božji grob v desni bočni kapeli, mozaik prenesen iz kapele gradu Haasberg... Tudi zvonik ob cerkvi je posebnost, je prostostoječi. O cerkvi sta pripovedovala župnik, g. Maček in ga. Sabina.

Ob prometni cesti so bile za potrebe in seveda od zaslužka od prevoznitva, zgrajene velike hiše in gospodarska poslopja. **Stare mogočne domačije**, ki so nastale ob furmanski poti, smo si zaradi naliva ogledovali kar iz avtobusa. Imajo široke napušče, obsežna dvorišča in velike hleve. Deželni glavar je naročil (leta 1749) gostilničarjem, naj postavijo lope ali kolnice in povečajo hleve. Razen furmanov in gostilničarjev so se v naselju naselili še: kovači, kolarji, čevljarji in krojači. Vzdrževanje te bogate kulturne dediščine posamezni lastniki enostavno ne zmorejo.

Promet med Dunajem in Trstom in Benetkami je omogočil »potniški promet« s kočijami, ki so prevažale tudi pošto (postaja od l. 1728). Kraj je imel tudi tržne pravice do tržne sobote in živinskega sejma, enkrat letno. Žal je po izgradnji železnice Dunaj-Trst, ki ni bila speljana skozi naselje, začel kraj nazadovati. Danes je to predvsem spalno naselje.

Najpomembnejša osebnost, rojena v Planini je Miroslav Vilhar, kateremu so postavili spomenik.

Planina ima veliko možnosti za razvoj turizma. Država, na pomoč!

Priporočamo ogled! Hvala gospe Sabini Jakimov za izčrpno predstavitev kraja!

Zapisala: M.G.
Marec, 2025